

Opgave 1**Tekst 1**

Leonora Christina Skov: *Den, der lever stille* (uddrag).
Fra romanen *Den, der lever stille*, 2018.

Den, der lever stille

Under indflydelse af døden

1 Jeg kunne ikke genkende min mor, som
hun lå der på hospicestuen med de ægge-
gule vægge. Hendes hud var trukket stramt
tilbage over kinderne og den bare isse, og
5 munden var en flænge i ansigtet, øjnene
var store og sorte og stirrede tilbage på
mig uden at blinke. Hun er død, tænkte
jeg, mens rummet drejede, og lugten af
hospitalssprit skar mig i næsen. Jeg nåede
10 ikke frem i tide. Bag mig kunne jeg høre
min faster Kirsten hænge sin frakke over
en bøjle.

- Det er godt, at Christina er her, ikke
Ingelise? sagde hun med sin rolige sygeple-
15 jerskestemme, der mindede mig om
nystrøgne lagner, og til min overraskelse
udstødte min mor en lyd. Et dybt aaah, der
kunne betyde hvad som helst. Jeg støttede
mig til væggen, til rummet stod stille. Min
20 mor blinkede stadig ikke. Der er ikke flere
ord i hende, tænkte jeg. Hun kommer ikke
til at fortælle mig, hvad der er foregået, hun
kan ikke anklage mig mere, hvem er hun?
Og jeg så mig selv udefra, for farvestrålende
25 og larmende i mine prikkede guldsko. Min
far skramlede med Jyllands-Posten ovre ved
vinduet og rejste sig. Han var grå i ansigtet,
grå som sin strikkede sweater. Hans arme
hang slapt ned langs siderne.

30 - Jeg sagde til mor, at hun ikke måtte dø
på din udgivelsesdag, og det gjorde hun
heller ikke, sagde han. - Er det ikke rigtigt,
Kirsten? Vi sagde til hende, at hun måtte
vente, til Christina kom.

35 Jeg havde udskiftet Christina med Leo-
nora for femten år siden, og Christina føltes
ikke længere som mit navn, ikke længere
som mig. På den måde passede det ene til
det andet, for jeg følte mig heller ikke som
40 mig selv. Jeg hviskede til ham, at min nye
roman aldrig havde været vigtigere end min

mor, han skulle have ladet mig komme på
besøg i går eller i weekenden, som jeg hav-
de foreslået, eller også skulle jeg være kom-
met alligevel, selvom jeg ikke var velkom-
men. Jeg var trods alt deres eneste barn.

- Kan du forstå, det er svært, at mor
ikke har lyst til, at jeg er hos hende nu?
havde jeg spurgt ham over telefonen hver
dag den sidste uge, og han havde svaret, at
det kunne han da godt forstå. Set i bakspej-
let burde mange af vores samtaler have
været længere, end de var. Jeg kastede et
hurtigt blik på uret, der hang over for sen-
55 gen. Klokkeren var lidt over tolv om formid-
dagen. Den rigtige datter ville for længst
have kastet sig hulkende på sin mors hospi-
tals seng, men jeg havde været den forkerte
datter i årevis, muligvis siden jeg blev født,
60 og min mor brød sig ikke om kropskon-
takt. Så jeg trådte forsigtigt hen til hende,
mens jeg forsøgte at fordrive chokket fra
mit ansigt. Chokket over at se hende sådan.

- Hej.

65 Jeg ville have sagt 'hej mor', men 'mor'
sad fast i halsen. Sengen virkede enorm,
dynerne for kraftige, det hvide betræk for
hvidt. En serie smerter bølgede gennem
hende og fik knoglerne til at træde tydeligt
70 frem under den hvide silkepyjamas.

- Aaah, sagde hun og drejede hovedet
mod mig. Tæt på var hendes blik akut klau-
strofobisk, som var hun krympet og spær-
ret inde i pupillerne, som råbte hun til mig
derinde fra på et sprog, jeg ikke forstod.
Det slog mig, at jeg aldrig havde set et men-
neske i så store smerter, ikke engang til-
nærmelsesvis, og jeg ønskede bare at ræk-
ke ud og stryge hende over den afsvedne
80 isse, hvor enkelte hårtotter stod tilbage
efter det seneste kemoangreb. I stedet så
jeg hende i øjnene.

- Det kan da ikke være rigtigt, at du skal have så ondt, sagde jeg og satte mig på den tomme stol, som Kirsten skubbede ind under mig. Hun vidste, hvad hun skulle gøre, modsat mig, der kun havde mødt døden i litteraturen og aviserne og telefonen og trafikken og en enkelt gang midt på Strøget, og det sidste ønskede jeg ikke at tænke på nu. Kirstens bevægelser var lige så øvede som en professionel dansers.

- Jeg har givet din mor større og større doser morfin hele natten, men der skal skrappere midler til nu, ikke? sagde hun og klappede mig på skulderen. - Lægen kommer om lidt.

- Men han bliver da nødt til at komme nu.

Den foregående nat trak skygger ind over Kirstens ansigt.

- Jeg tror lige, at de skal have styr på papirarbejdet, sagde hun. - Din mor kom først herud for en halv time siden.

Sidst, jeg så min mor, var ti dage tidligere. Hun var iført sin grå paryk og et rødstrikket sjal og sad i det nybyggede hus i Svendborg, i sin almindelige stol i det lille, mørke værelse, som mine forældre brugte som dagligstue, selvom mørke alle dage havde deprimeret min mor. Af samme grund havde de fået bygget en stor, lys stue med karnap, men den brugte de kun, når de havde gæster, hvilket ville sige sjældent. I vindueskarmen ved siden af min mors stol stod en pink orkidé omgivet af De Fire Piner.

- Er det ikke overkill at blive ved at have pinnerne stående herinde? spurgte jeg. - Staklerne har jo ondt alle vegne. Har du ikke rigeligt med sygdom i det daglige?

- Næh, det har jeg ikke tænkt over, sagde min mor og betragtede den figur, der vred sig i smerte med hænderne for ørerne.

- Far fik dem af sine søstre, før vi blev gift, men det kan da godt være, at du har ret.

OxyContin gjorde hende nærværende og fraværende på én gang, men mindre på vagt.

- Man kunne give dem butterfly på, sagde jeg. - Eller fez.

- Ja, det kunne være kønt, sagde hun, og vores småsnak fyldte rummet. Min kom-

mende romanudgivelse, hendes kommende strålebehandling. Når det gjaldt, kunne jeg stadig pudse og polere en overflade, så den skinnede, og man næsten ikke bemærkede, at min mor trak vejret uden om de voksende metastaser og hele tiden måtte flytte vægten fra det ene liggesår til det andet. Min far serverede frokost, kaffe og kage, mens vi holdt på formerne og fik det bedste ud af det, og nu, halvanden uge senere, var døden så klar til servering. Bag mig sagde min far, at der vel nok var dejligt lyst her på hospicet. Og sikke en udsigt! Til sommer kunne man måske ligefrem sidde ude.

- Det er godt, at hun er kommet herud, sagde han. De æggegule vægge gav min mors hud et grønligt skær.

- Nu skal hun bare smertedækkes, så kan det være ...

Men det kunne ikke være, ikke som min mor lå der med ansigtet fortrukket i et skrig, der var for stort til at passere. Hun lignede stadig en fremmed, og det var hun også, tænkte jeg og prøvede at spole tanker tilbage og tænke noget andet. Bare for det tilfælde, at hun nu befandt sig i en anden tilstand, hvor hun havde adgang til mine tanker. Et øjeblik føltes det sådan.

- Der er også alle mulige aktiviteter her på hospicet, sagde min far med den lette stemme, han havde brugt over for min mor alle årene. Hans *Du må ikke græde*-stemme. *Hvis vi lader som ingenting, er der næsten ingenting sket*-stemme. - Du kan få en af sygeplejerskerne til at vise dig rundt. Alting er helt nyt.

- Det lyder godt, svarede jeg og gik over til panoramavinduet, der adskilte den øde mark fra undtagelsestilstanden omkring mig. Intet var spor godt. Min far kom hen til mig.

- Hvor er Annette? spurgte han lavt. Annette var min kæreste gennem 12 år og ægtefælle gennem de sidste otte.

- Hun er hos Kirsten, svarede jeg. - Vi gik ikke ud fra, at hun var velkommen her.

Ingen af mine kvindelige kærester havde været velkomne, fra jeg var 21 år til nu. I mange år betød det, at jeg kun så mine forældre til større familiearrangementer

185 eller slet ikke, men siden kræften havde
spredt sig fra min mors bryst til hendes
lunger til hendes ryg til hendes knogler til
hendes lever, havde jeg besøgt hende og
min far alene. Når han ringede til vores
190 fastnettelefon, og Annette tog røret, nøje-
des han med at præsentere sig og bede om
at tale med mig. Min mor ringede aldrig op.
Jeg havde troet, at hun ville dø i løbet af få
måneder, at det var, hvad *terminalt kræft-*
195 *syg* ville sige, men nu havde hun været ter-
minalt kræftsyg i to år og fire måneder.
Denne gang havde Annette insisteret på at
leje en bil og tage med.

- Ikke for dine forældres skyld, men for
200 din, havde hun sagt. - Du har stået med
rigeligt alene. Du skal ikke også stå med
det her.

Min far rømmede sig.

- Annette kan da sagtens komme forbi,
205 sagde han. - Mor kan jo hverken sanse eller
samle længere.

Så har det hele tiden været mor, der hav-
de et problem med, at jeg er homo, og ikke
dig? tænkte jeg, trykkede Annettes num-
210 mer og bad hende komme med det samme.

Jeg havde tit trøstet mig med, at min mor
og jeg havde det samme mellemrum mel-
lem fortænderne og ens hænder og fødder,
så på en måde var hun altid hos mig. Nu
215 var hendes hånd på dynen hvidere end
min, en vokshånd, der pludselig bevægede
sig. Kirsten rakte ud og klappede den, som
ville hun fortælle mig, at jeg kunne gøre
det samme, så jeg lagde prøvende hånden
220 over min mors. Hun trak den ikke til sig.
Måske betød det, at hun ikke følte afsky for
mig længere, eller også var hun for afkræf-
tet til at flytte hånden, eller nej, for nu løf-
tede hun benet under dynen og rykkede
225 en smule på sig. Jeg sprang op, halvt i for-
skrækkelse.

- Vil du ligge lidt højere? spurgte jeg og
arrangerede puderne under hende, mens
jeg hørte mig selv sige, at jeg burde have
230 læst medicin i stedet for litteraturviden-
skab. Hvad havde jeg dog tænkt på? Littera-
turvidenskab måtte være verdens mest
ubrugelige fag. Min mor havde sagt nogen-
lunde det samme, da jeg blev optaget. *Sik-*

235 *ke et luksusfag! Nede i Afrika uddanner
de næppe folk i den slags.*

- Er det bedre sådan her? spurgte jeg. -
Vil du have flere puder?

Min mor stirrede på mig, og jeg lod mig
240 falde tilbage på stolen.

- Hvad *du* kan bruge det til, sagde hun i
mit hoved. - Dig, dig, dig. Det er det ene-
ste, du tænker på. Først mig selv og så mig
selv og så mig selv igen, er det ikke rigtigt?

245 - Din mor er sådan et godt menneske,
supplerede min far, stadig i mit hoved. -
Hun tænker altid på alle andre end sig selv.
Hvis du anstrenger dig, kan det være, at du
er heldig at blive et lige så godt menneske
250 som hende.

Min mors hånd søgte hen over dynen og
lukkede sig om min. Måske tog hun fejl af
min hånd og en andens. Jeg ventede, men
hendes hånd lå der stadig. Jeg er ked af, at
jeg ikke kunne være den datter, du ønske-
255 de dig, tænkte jeg. At årene er gået, uden at
vi har fået talt om det. At jeg efterlod dig i
vejkanten og fortsatte alene, for sådan har
det føltes. Som om jeg løb fra mit ansvar og
det, jeg var sat i verden for, nemlig at gøre
dig glad eller forsøge på det. Husker du
dengang, du var glad, eller så du bare sådan
ud på de gamle billeder fra før, jeg blev
født? Dengang du blev uddannet økonoma
265 i 1970. Du og din veninde Inga side om side
på første række, lige smukke, lige strålende
med jeres højt opsatte hår og hvide kitler.

Min telefon brummede i tasken. Min
veninde Maria spurgte, om jeg havde set de
gode anmeldelser af *Hvor intet bryder vin-*
270 *den*, min nye roman, og ville jeg have cita-
ter, for så havde hun copy-pastet et par
stykker. Jeg lod telefonen glide tilbage i
tasken og så min mor for mig. Det sort-hvi-
275 de billede, jeg fandt af hende og min far,
nyforelskede i 1971. Jeg sendte det til hen-
de for et par måneder siden, og hun sms'ede
mig, at kjolen var blå, og at skoene matche-
de. Min mor holdt af matchende påklæd-
ning og symmetri i indretningen. Jeg tog
det som et dårligt tegn, at hun ikke afslut-
tede sin besked med diverse emojis, som
hun plejede, og det var det også. Hendes
sidste besked til mig for en måned siden, et
285 svar på en besked fra mig: *Tasken har*

været mormors. Den er købt i Marokko sidst i 70'erne.

Min far lagde første sektion af Jyllands-Posten fra sig og åbnede sportssektionen
290 foran ansigtet, og min mors blik virkede glaseret, som var råbene ved at forstumme
inden i hende. Det var nu, jeg skulle bede
de andre gå udenfor, så jeg kunne fortælle
hende, at jeg elskede hende, og læse højt
295 for hende af *Kærlighedens Højsang* og alt det andet, mine venner havde fortalt, at de
havde gjort, da deres forældre døde. Men
jeg sad bare ganske stille, mens deres historier blev til kalkerpapir med mere og mere
300 utydelige streger. Jeg anede ikke, om der var gået et minut eller en time.

Lægen trådte ind på stuen og trak vejret dybt, så snart han så min mor. Han måtte
have set hundredvis af mennesker dø, og
305 dog formåede døden stadig at overraske ham, tænkte jeg. Han rakte mig hånden.

- Goddag.

- Goddag, jeg hedder Christina. Jeg er
Ingelises datter.

310 Jeg lød som en biperson, der netop havde fremsagt min eneste replik i en dårlig tv-film. Han nikkede neutralt.

- Du har meget ondt? spurgte han min mor, der udstødte et klart aaah. Hun virkede
315 med et ganske nærværende, og jeg tænkte på, hvor ofte hun havde givet udseende af at være svag. Ingen kunne forvente noget af hende, hun kunne ikke finde ud af noget som helst, tænk bare på hendes dårlige karakterer i skolen og alle de gange,
320 hun var blevet mobbet og holdt udenfor. Men indtil i går havde hun viljestyrke nok til at sidde i sin stol og foregive at være helt almindelig kræftsyg, selvom hun var ved at
325 dø, og OxyContin var holdt op med at virke, og nu lå hun så her og tvang sig selv til at høre efter. Hun var lige så viljestærk som min mormor, slog det mig. Det ville jeg gerne have vidst noget før.

330 - Vi har et præparat, der hedder Ketamin, sagde lægen med alvorlig stemme. Endnu en biperson i tv-filmen. Jeg ville have slukket, hvis jeg kunne. - Præparatet kan tage dine smerter, men hvis du får det,
335 kommer du ikke til at være ved bevidsthed

længere. Ønsker du det?

Min far lagde avisen fra sig og kom over til sengen.

- Men er det udelukket, at den palliative strålebehandling snart begynder at virke på smerterne i ryggen, så hun kan komme hjem igen? spurgte han. Lægen nikkede.

- Det er udelukket, svarede han.

- Men aftalen var jo ...

- Ingelise er ved at dø.

- Jo, jo, men aftalen var jo ...

Min far spændte i kæben, som forventede han, at lægen ville huske, hvad han havde lovet for to uger siden: et midlertidigt hospiceophold for at stabilisere smerterne, ikke noget permanent. Lægen forholdt sig afventende.

- Taler vi om dage eller uger? spurgte min far til sidst.

- Vi taler om timer.

Jeg havde ondt af min far, der skød hagen frem og stirrede ud i luften. De sidste mange år havde han været en planet i rotation om min mor, hurtigere og hurtigere, efterhånden som hun begyndte at
360 brænde ud.

- Jeg er sikker på, at min mor ønsker at være smertedækket, sagde jeg og forsøgte at aflæse hendes blik. Jeg anede ikke, hvad hun ønskede. - Du skal ikke have så ondt, vel?

- Aah, sagde hun, og det kunne stadig betyde hvad som helst. Hvorfor har du og far ikke talt om det her for længst? tænkte jeg. Du må have vidst, at du skulle dø. Du har været kræftsyg i tolv år, så hvorfor overlader du så stor en beslutning til mig, som du ikke engang kan lide? Du afskrev mig, da jeg var 21. Du sagde, at du ikke længere
370 havde en datter, så hvorfor skal jeg sidde her og agere dit talerør nu?

Alle de gamle historier væltede ud, bare jeg lettede en smule på låget. Det gik ikke an, ikke nu.

380 - Jeg må hellere gå ud og ringe til dine brødre, ikke? sagde jeg og rejste mig.

- Aah, sagde min mor og blinkede langsomt. En gang. To gange. Det er ikke acceptabelt at have lyst til at slå på en døende.
385 Det er ikke acceptabelt at have lyst til at ruske hende. Jeg gik ud på gangen og fandt

en krog, hvor et par stole var placeret rundt om et lille bord som rekvisitter til en samtale, ingen havde lyst til at føre. Min mors
 390 yngste lillebror ville vide, at det var vigtigt, var jeg sikker på. Jeg havde aldrig ringet til ham før.

- Det er Christina, sagde jeg. Det drejer sig om min mor, hun ...

395 Han rømmede sig.

- Jeg sidder midt i et møde i Brøndby. Kan det vente?

- Nej, min mor er ved at dø. Vi er på hospicet nu. Jeg tror, at du skal skynde dig,
 400 hvis du vil sige farvel til hende.

Der var en lang tavshed i røret.

- Vi besøgte hende i weekenden, og jeg kunne godt se, hvad vej det gik. Jeg synes, at jeg sagde farvel til hende der, sagde han.

405 Han lød hverken venlig eller uvenlig.

- Så du kommer ikke?

- Som sagt sidder jeg midt i et møde i Brøndby.

Receptionisten rejste sig, da et par bede-
 410 mænd kom ud fra et af værelserne med en kiste imellem sig. Jeg rejste mig også, mens jeg klikkede min mors ældste lillebrors

hjemmenummer frem på displayet. Engang var min tantes stemme i røret en af dem,
 415 der holdt mig i live. Nu lød den meget langt væk

- Det er Anne-Marie.

Jeg satte hende ind i situationen, og hun gik væk fra røret og kom tilbage. Forbindel-
 420 sen skrattede.

- Carl Peter er gået i seng, sagde hun. - Han siger, at han vil sove, hvad skal jeg gøre?

I mit hoved hørte jeg min mor sige, at
 425 Carl Peter ikke kunne holde sygdom ud. *Det ved du da godt, Christina. Du kender ham jo.* Men han måtte tage sig sammen, tænkte jeg. Klokkeren var halv tre om eftermiddagen, og hans storesøster var ved at dø.

- Hvad med at vække ham og sige, at han skal komme med det samme? spurgte jeg Anne-Marie, men jeg kunne høre på hende, at de heller ikke ville komme, at ingen i familien ville komme ud over Kirsten, og måske ønskede min mor det sådan. Måske havde hun ønsket at blive ladet i fred hele sit liv.